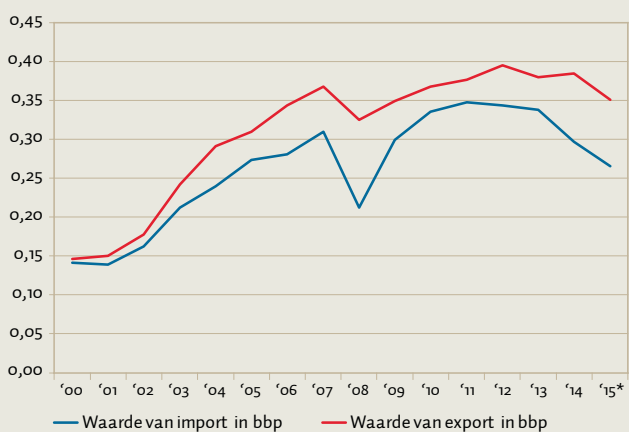

Waarom daalt de handel in China?

INTERNATIONAAL

Begin dit jaar berichtten de media dat niet alleen de Chinese economische groei in 2015 tegenviel met 6,9 procent, maar ook dat begin 2016 de Chinese importen en exporten naar beneden waren gedoken. Deels is dit te wijten aan tegenvallende groeicijfers: als de Chinese economie minder hard groeit, zal het ook minder importeren en exporteren. Maar er is meer aan de hand met de Chinese handel. Ook het aandeel

Aandeel van import en export in bbp van China daalt

Bronnen: WTM; Wereldbank; OESO

van import en export in het bbp loopt achteruit (figuur). Het bbp-aandeel van import is zelfs terug op het niveau van 2005. De oorzaak achter deze daling is de verschuivende oriëntatie in de Chinese economie van import en export naar productie voor de binnenlandse markt.

In de figuur is te zien dat tot 2008 China steeds meer importeerde (met name grondstoffen) en ook steeds meer exporteerde (met name goedkope producten en halffabrikaten). De lage lonen in China maakten het makkelijk om goedkoop te produceren en daarmee een concurrentiepositie in te nemen op de wereldmarkt. De financiële crisis veroorzaakte een flinke vraaguitval wereldwijd, waardoor de Chinese handel ook inzakte. Hoewel deze zich vrij snel herstelde, is het bbp-aandeel van import en export vanaf 2010 minder hard gegroeid en neemt in de afgelopen paar jaar zelfs af.

Na de financiële crisis is de Chinese overheid een beleid gaan voeren dat meer nadruk legt op het produceren van goederen en diensten voor de binnenlandse markt en minder op het produceren voor de wereldmarkt. Deze verschuiving van oriëntatie werd vergemakkelijkt doordat de lonen en inkomens van Chinezen stegen en daardoor de binnenlandse koopkracht steeg.

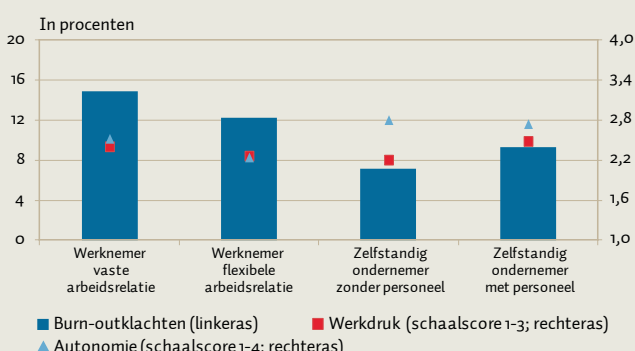
Of de afzwakkende economische groei in China conjunctureel of structureel is moet nog blijken. Maar de verschuiving van minder op handel gerichte industriële productie naar het produceren voor een groeiende binnenlandse markt lijkt wel structureel te zijn. De wereld moet daarom waarschijnlijk gaan wennen aan een wat kleinere rol van China in de wereldhandel. ■ **GERDIEN MEIJERINK** (CPB)

Zelfstandigen minder burn-out dan werknemers

ARBEIDSMARKT

Sinds 2003 zijn zelfstandigen een steeds groter deel van de werkzame beroepsbevolking gaan uitmaken, vooral door het toegenomen aantal zzp'ers. Deze ontwikkeling roept niet alleen de vraag op wat dit betekent voor de economie, maar ook voor de individuen die als zzp'er gaan werken. Over de duurzame inzetbaarheid van werknemers is al veel bekend uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA). De Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA) geeft nu ook een actueel beeld van zelfstandig ondernemers. Op basis van beide onderzoeken

Burn-outklachten, werkdruk en autonomie naar positie in de werkkring, werkenden 15–74 jaar

Bron: CBS; TNO (NEA 2014 en ZEA 2015)

van TNO en CBS is een vergelijking gemaakt van de duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers en werknemers.

Burn-outklachten zijn een belangrijke risicofactor voor duurzame inzetbaarheid. Dergelijke klachten uit zich in emotionele uitputting door het werk, zware vermoeidheid en frequente gevoelens van leegte. Zelfstandig ondernemers zonder personeel hebben minder burn-outklachten dan werknemers. Ruim 7 procent voelt zich opgebrand door het werk. Onder werknemers is dat ruim twee keer zo veel. Ook als rekening wordt gehouden met verschillen wat betreft leeftijd, geslacht, onderwijsniveau en bedrijfstak, hebben ondernemers zonder personeel minder burn-outklachten dan werknemers.

Van de werknemers zijn het vooral degenen met een vaste arbeidsrelatie die klachten hebben. Bij flexwerkers – die vaker in kleine deeltijdbanen werken – komen deze minder voor. Zelfstandig ondernemers met personeel nemen een middenpositie in tussen werknemers en ondernemers zonder personeel: ruim 9 procent heeft burn-outklachten.

Burn-outklachten hangen onder meer samen met een hoge werkdruk en weinig zelfstandigheid in het werk (autonomie). Ondernemers zonder personeel ervaren een lagere werkdruk dan werknemers en hun autonomie is groter. Dit gaat gepaard met relatief weinig burn-outklachten. Ondernemers met personeel hebben weliswaar een hogere werkdruk dan werknemers, maar zij hebben ook meer autonomie. Het laatste reduceert het risico op burn-outklachten. ■ **HENK-JAN DIRVEN** (CBS) EN **WOUTER VAN DER TORRE** (TNO)